

Miasto ogłasza założenia polityki muralowej

2022-01-09

Kraków wprowadza pionierską politykę muralową. Ma ona określić warunki wspierania rozwoju nowych murali, a jednocześnie pielęgnacji już zrealizowanych i najbardziej wartościowych malowideł wielkoformatowych obecnych w przestrzeni publicznej miasta.

Polityka muralowa powstała w procesie współpracy miasta z kilkudziesięcioma artystami, kuratorami i badaczami murali, a także przedstawicielami poszczególnych jednostek miejskich. Wspólnie wypracowane zostały koncepcja i zasady działania specjalnego Zespołu ds. murali, który – łącząc kryteria związane z artystycznym prac, kontekstem społecznym i kwestiami proceduralnymi – pomoże w wyłanianiu najlepszych projektów i doprowadzi do stworzenia wysokich standardów w tym obszarze sztuki.

Murale w przestrzeni miasta

Murale pomagają w kreowaniu przestrzeni publicznej, wspierają wizerunek poszczególnych miejskich kwartałów, są często punktem odniesienia dla tworzenia się lokalnych tożsamości poprzez wydobywanie mikrohistorii i niewidocznych narracji. W istotny sposób przyczyniają się do estetyzacji przestrzeni publicznej, a jednocześnie pozwalają na wejście sztuki do szerokiej publiczności. Są też ważnym elementem procesów rewitalizacji przestrzeni miejskich i znakomitym pretekstem do uruchamiania procesów partycypacji społecznej.

Jednocześnie murale są też często nadużywaną formą w rozmaitych kontekstach: reklamowych, marketingowych, rocznicowych. Bywa, że namalowane przy okazji okazjonalnych grantów pozostają porzucone, tracą swoich opiekunów, a społeczność sąsiedzka wzywa miasto albo spółdzielnie mieszkaniowe do rewaloryzacji, rewitalizacji, albo w najgorszym wypadku usunięcia. Z obserwacji takich procesów powstała – w toku wielomiesięcznych rozmów, warsztatów i konsultacji – krakowska polityka muralowa.

Jej wypracowanie miasto powierzyło zespołowi DNA Miasta pod kierunkiem Artura Celińskiego – politologa, miejskiego konsultanta, komentatora życia publicznego, społecznika, eksperta w dziedzinie polityki kulturalnej i znaczenia kultury dla rozwoju miast. Jego zespół zajmuje się tworzeniem i wdrażaniem miejskich innowacji. Rolę głównej ekspertki merytorycznej pełniła Aleksandra Litorowicz - kulturoznawczyni, prezeska Fundacji Puszka, badaczka street artu i sztuki w przestrzeni publicznej. Wśród jej osiągnięć można znaleźć stworzenie pierwszego w Polsce portalu digitalizującego, opisującego oraz prezentującego warszawski street art i sztukę w przestrzeni publicznej (puszka.waw.pl), realizację ogólnopolskiego badania malarstwa monumentalnego i prowadzenie projektu edukacyjnego o sztuce w przestrzeni publicznej (sztukapubliczna.pl).

- W Krakowie mamy niezwykle zasób murali. Układa się w znakomity szlak wielkoformatowych malowideł nierzadko inicjowanych drogą konkursową, z udziałem cenionych artystów i znawców tego typu sztuki publicznej. Murale powstają na skrzyżowaniu wielu decyzji miejskich: są częścią polityki estetyki miasta, dotyczą zagadnień konserwacji, zarządzania dziedzictwem kulturowym, uchwał krajobrazowych, marketingu, reklamy, zarządzania budynkami komunalnymi, a nawet zajmowania pasa jezdni. Celem naszej polityki jest uporządkowanie procedur związanych z podejmowaniem decyzji dotyczących tworzenia nowych i konserwacji

istniejących murali, ale również zbudowanie interdyscyplinarnego zespołu, który będzie wspierał miasto w podejmowaniu decyzji jakościowych, ale także technicznych i administracyjnych kryteriów oceny. To pozwoli nam lepiej zarządzać obecnym zasobem, z drugiej strony wskazywać ciekawe lokalizacje i konteksty istotne dla tożsamości poszczególnych części miasta, a jednocześnie powstrzyma zjawisko nieuregulowanych malowideł o typowo komercyjnym charakterze. Jesteśmy przekonani, że polityka ta pomoże także w wypracowaniu dobrego standardu tworzenia nowych murali na terenie Krakowa i będzie inspirująca dla innych miast – mówi Robert Piaskowski, pełnomocnik prezydenta Krakowa ds. kultury.

Istotą dobrego muralu nie jest nie tylko jego monumentalny charakter, umiejscowienie na zewnętrznych ścianach budynków i artystyczny wyraz. Ważny jest także związek z miejscem, w którym powstaje dany mural i związek z konkretną wspólnotą, która jest jego współtwórcą lub odbiorcą.

– Definicja dobrego muralu nie jest oczywista. Przez ostatni rok pracowaliśmy nad zrozumieniem tego wyzwania i stworzeniem narzędzia, które pomoże lokalnej społeczności wspierać to, co w muralach najlepsze. Razem z Aleksandrą Litorowicz spędziliśmy dziesiątki godzin na rozmowach z twórcami, kuratorami i muralowymi ekspertami, by znaleźć równowagę pomiędzy jakością artystyczną, lokalną specyfiką, kontekstami społecznymi i wyzwaniami prawno-administracyjnymi – mówi Artur Celiński, twórca i szef zespołu projektu „DNA Miasta”, zastępca redaktorki naczelnej „Magazynu Miasta”, który koordynował prace nad polityką muralową Krakowa.

Murale to nie tylko kwestia jakości pracy i wartości artystycznej sztuki, ale także szereg kryteriów formalnych i wyzwań, takich jak np. konserwacja, aspekty techniczne wykonania pracy, trwałość. Za pomocą polityki muralowej miasto chce przeciwdziałać słabej jakości artystycznej i technicznej murali, brakowi poszanowania kontekstu miejsca, a także komercjalizacji oraz nadprodukcji murali reklamowych.

Zespół ds. murali

Jak osiągnąć założone cele? Pierwszym etapem jest powołanie specjalnego Zespołu ds. murali, który będzie zajmował się realizacją polityki muralowej. Zespół będzie odpowiedzialny za opiniowanie nowych wniosków, a także gromadzenie i udostępnianie dokumentacji związanej z istniejącymi i powstającymi muralami, prowadzenie analiz umożliwiających ocenę aktualnej kondycji krakowskich murali i dokonywanie zmian w polityce muralowej. Będzie też koordynować współpracę z poszczególnymi, nie zawsze w tym temacie zintegrowanymi, jednostkami miasta zaangażowanymi w powstawanie murali albo wydawanie opinii częściowych.

Zespół ds. murali będzie działał zgodnie z opracowanym w nowej polityce muralowej systemem oceny, co oznacza, że osoby zgłaszające się z propozycjami nowych murali będą musiały odpowiedzieć na szereg pytań związanych z ich wartością artystyczną, kontekstem miejsca, aspektami technicznym czy przewidywanej trwałości pracy. Ocena każdego wniosku będzie bazowała na kryteriach opracowanych na podstawie wypowiedzi 78 twórców i przedstawicieli urzędu. Zespół ma przenosić także ciężar zaangażowania na społeczeństwo obywatelskie i oceny ekspertów. W związku z tym, w prace zespołu, poza przedstawicielami miasta, włączą się

także twórcy, badacze zjawiska, kuratorzy i pasjonaci sztuki muralu. Szczegółowe informacje o możliwości dołączenia do zespołu w formie naboru osób chcących się zaangażować w proces, pojawią się na początku stycznia w krakowskim Biuletynie Informacji Publicznej oraz w mediach miejskich.

Stanowisko ds. sztuki publicznej

W strukturach Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMK utworzone zostało także stanowisko ds. sztuki publicznej. Funkcję tę będzie pełniła Ewelina Sokalskyy - absolwentka wiedzy o kulturze, studiów podyplomowych poświęconych zarządzaniu obiektami kultury oraz ochronie i promocji dziedzictwa kulturowego, wieloletni pracownik Wydziałów Promocji i Turystyki oraz Komunikacji Społecznej Urzędu Miasta Krakowa. Jej rola jest kluczowa - będzie nie tylko pierwszym kontaktem dla całego środowiska twórców i kuratorów murali oraz wszystkich innych osób zainteresowanych tą dziedziną sztuki, ale wśród jej zadań będzie również koordynacja procesu oceny oraz wymiany informacji na temat tworzenia nowych i konserwacji już istniejących prac.

Otwarta galeria muralu

Troska o nieustanny rozwój murali znalazła swój wyraz w koncepcji stworzenia otwartej galerii muralu. Tę rolę będą pełniły co najmniej cztery ściany w przestrzeni Krakowa, na których będą cyklicznie powstawać nowe murale. Będą one dokumentowane i ułożą się w formę zmiennej ekspozycji, zastępowane będą kolejnymi realizacjami co 2-4 lata, w zależności od jakości realizacji i stanu technicznego murali. Decyzje w tej sprawie będzie podejmował powołany zespół ds. murali.

Dodatkowo miasto realizuje stypendia twórcze w dziedzinie sztuki publicznej, stanowiące formę wsparcia finansowego dla artystów i artystek, jak również wspiera sztukę publiczną w ramach konkursów na wzbogacenie oferty kulturalnej w ramach mecenatu Gminy Miejskiej Kraków.